

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ

Η ΠΕΜΠΤΗ ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΤΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

Μιὰ «πρώτη ἐκτέλεσις» μιᾶς συμφωνίας τοῦ Τσαϊκόφσκυ στὰ 1932 βεβαίως δὲν μπορεῖ πιὰ νάνε ἕνα ἐξαιρετικὰ συγκινητικὸ γεγονός.

Στὸ ἐπίπεδον αὐτὸ ὁ Δημιουργὸς τῆς κλασικῆς πιὰ «Παθητικῆς συμφωνίας», ὕστερα ἀπ' αὐτὴν δὲν ἐπέτυχε τίποτε τὸ ἐντελῶς πειστικό. Σκόρπια πράγματα ἐδῶ κι' ἐκεῖ, ἀλλὰ δίπλα σ' αὐτὰ διακρίνει κανεὶς πάρα πολὺ τὴν προσποίησι μεγάλων χειρονομιῶν, τὸν ἄγονο πόθο πρὸς κατάκτησιν τῆς βαθύτητος.

Ἕνα χαρακτηριστικὸ παράδειγμα εἶνε τὸ πρῶτο μέρος τῆς τετάρτης συμφωνίας, ποὺ ἐπαίχτηκε. Θέλει μὲ τὸ στανιὸ νὰ εἶνε μεγαλειώδης. Προσπαθεῖ νὰ φουσκώσῃ μιὰν ἔμπνευσι χωρὶς οὐσία καὶ φυσάει μέσα σ' αὐτὴν σὲ σημεῖο ἀνυπόφορο· ἀγωνίζεται ὕστερα ἀπεγνωσμένα νὰ μᾶς πείσῃ ὅτι καταγίνεται μὲ τὴ λύσι προβλημάτων ποὺ θὰ ἄλλαζαν τὸ πεπρωμένον.

Καὶ εἶνε: μουσικὴ γεμάτη ρητορική, ποὺ δὲν ἔχει νόημα· μουσικὴ ποὺ προσπαθεῖ νὰ εἶνε πολύπλοκη. Ὅλη της ἡ ἐμφάνισι ἔχει τόση κενοδοξία, ὥστε σήμερα πιὰ νὰ μὴ μπορῇ νὰ μᾶς ἐνδιαφέρῃ παρὰ ἱστορικῶς.

Τὸ ἀνταντίνο ἴσως ἀποκτᾷ μιὰ φυσιογνωμία μὲ τὴν χαριτωμένη του μελῳδία, ἁπλᾶ καθὼς μᾶς δίδεται, χωρὶς ἀξιώσεις, χωρὶς στόμφο.

Τὸ σκέρτσο εἶνε μιὰ πνευματώδης μουσικὴ ποὺ ἀκούει κανεὶς μ' εὐχαρίστησι ταυλάχιστον χάρις στ' ἀσυνήθιστα ἐφφὲ τῆς ἐνορχηστρώσεως.

Ἀλλὰ τὸ θορυβῶδες φινάλε ξαναγυρίζει στὰ κενὰ ἀερολογήματα, στὴν ἐπιθυμία νὰ κάνῃ ἐντύπωσι μὲ πόζες ποὺ πρασποιοῦνται μεγαλοπρέπεια.

Μουσικὴ γιὰ τὸν διευθυντὴ τῆς ὀρχήστρας γραμμένη. Θέλω νὰ πῶ: Μουσικὴ ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ σταθῇ μονάχα μὲ τὴ θέλησι καὶ τὴν προσπάθεια τοῦ διευθυντοῦ, μονάχα μὲ τὴν ὑπεράσπισι ποὺ ἀναλαβαίνει νὰ τοὺς κάνῃ ἐκεῖνος. Καὶ ὁ Μητρόπουλος ἔχει αὐτὴν τὴν ἱκανότητα.

Ὅταν ὁ Φαραντάτος ἀναλαβαίνῃ νὰ παίξῃ τὸ τρίτο κοντσέρτο τοῦ Μπετόβεν μπορεῖ νὰ εἶνε κανεὶς βέβαιος ποὺ θ' ἀκούσῃ κάτι ἀπολύτως σοβαρό. Τὸ παίξιμό του εἶνε πάντα εὔηχο καὶ εὐγενικό.

Εἶχα ἀκούσει τὸ ἴδιο ἔργον πρὸ τριῶν ἐτῶν ἀπὸ τὸν ἴδιον καλλιτέχνην. Καὶ μὲ χαρά μου διεπίστωσα αὐτὴν τὴν φορὰν μιὰ πολὺ βαθύτερη ἀντίληψι, μιὰ ἀπείρως ὡριμότερη πνευματικὴ ἑρμηνεία.

Στὸ διάστημα αὐτὸ τῶν τριῶν ἐτῶν ἔχει εἰσδύσει τόσο πολὺ στὴν ποίησι αὐτὴ ποὺ ἐγράφηκε γιὰ ὀρχήστρα καὶ πιάνο, ποὺ τώρα πιὰ εἶνε εἰς θέσιν πραγματικῶς νὰ ὁδηγήσῃ τὸ ἀκροατήριό του ὡς τὸν πνευματικὸν πυρῆνα τοῦ ἔργου.

Πρόκειται ἀσφαλῶς περὶ καλλιτέχνου ποὺ μὲ τὴν σκέψιν του ὅλην καὶ μὲ ὅλες τὶς δυνάμεις του ἐργάζεται καὶ ἐξελίσσεται εἰς τὸν δρόμον του, ποὺ βεβαίως δὲν εἶνε ἀπηλλαγμένος ἐμποδίων καὶ ποὺ ἐπιδιώκει ἕνα ὑψηλὸ σκοπό: νὰ γίνεται ὁλοένα ἁπλούστερος.

Ἡ ἐπιδοκιμασίες τοῦ κοινοῦ ἦσαν, ὅπως τοῦ ἄξιζαν, ὁμόφωνες.

ALEX THURNEYSSEN